

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (sedmi senat)

z dne 14. septembra 2023 *

„Predhodno odločanje – Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah – Pristojnost in priznavanje ter izvrševanje sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah – Uredba (EU) št. 1215/2012 – Posebne pristojnosti – Pristojnost za potrošniške pogodbe – Člen 18(1) – Pojem ‚druga pogodbeni stranka‘ – Člen 63 – Sedež pravne osebe – Uredba (EU) št. 593/2008 – Pravo, ki se uporablja za pogodbeni obligacijski razmerja – Izbira prava, ki se uporablja – Člen 3 – Svoboda izbire – Člen 6 – Potrošniške pogodbe – Meje – Potrošniška pogodba o pravicah do uporabe turističnih nastanitev na podlagi časovnega zakupa prek sistema točk“

V zadevi C-821/21,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Juzgado de Primera Instancia nº 2 de Fuengirola (prvostopenjsko sodišče št. 2 v Fuengirola, Španija) z odločbo z dne 3. decembra 2021, ki je na Sodišče prispela 24. decembra 2021, v postopku

NM

proti

Club La Costa (UK) plc, sucursal en España,

CLC Resort Management Ltd,

Midmark 2 Ltd,

CLC Resort Development Ltd,

European Resorts & Hotels SL,

SODIŠČE (sedmi senat),

v sestavi M. L. Arastey Sahún, predsednica senata, F. Biltgen (poročevalec) in J. Passer, sodnika,

generalni pravobranilec: M. Szpunar,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

* Jezik postopka: španščina.

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za NM M. P. Maciá García, abogada,
- za Midmark 2 Ltd M.-D. Gómez Dabic in J. M. Macías Castaño, abogados,
- za Club La Costa (UK) plc, sucursal en España, J. Martínez-Echevarría Maldonado, abogado,
- za špansko vlado A. Ballesteros Panizo, agent,
- za Evropsko komisijo F. Castilla Contreras, S. Noë in W. Wils, agenti,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 18(1) in člena 63(2) Uredbe (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 2012, L 351, str. 1, v nadaljevanju: Uredba Bruselj Ia) ter člena 3 in člena 6(1) in (3) Uredbe (ES) št. 593/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. junija 2008 o pravu, ki se uporablja za pogodbeno obligacijska razmerja (Rim I) (UL 2008, L 177, str. 6, v nadaljevanju: Uredba Rim I).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med NM ter družbami Club La Costa (UK) plc, sucursal en España, CLC Resort Management Ltd, Midmark 2 Ltd, CLC Resort Development Ltd in European Resorts & Hotels SL glede zahteve za razglasitev ničnosti pogodbe o uporabi nepremičnin na podlagi časovnega zakupa in za naložitev plačila zneska iz naslova vračila.

Pravni okvir

Pravo Unije

Uredba Bruselj Ia

- 3 V uvodnih izjavah 15, 21 in 34 Uredbe Bruselj Ia je navedeno:

„(15) Pravila o pristojnosti bi morala biti čim bolj predvidljiva in morajo temeljiti na načelu, da se pristojnost praviloma določa po stalnem prebivališču toženca. Pri tem bi morala taka pristojnost vedno obstajati, razen v nekaterih točno opredeljenih primerih, v katerih je zaradi predmeta spora ali avtonomije strank upravičena druga navezna okoliščina. Da bi postala skupna pravila preglednejša in da ne pride do kolizije pristojnosti, je treba stalno prebivališče [sedež] pravne osebe opredeliti kot avtonomen koncept.

[...]

(21) V interesu usklajenega delovanja pravosodja je treba čim bolj zmanjšati možnost sočasnih postopkov in zagotoviti, da v različnih državah članicah niso izdane nezdružljive sodne odločbe. [...]

[...]

(34) Zagotoviti bi bilo treba kontinuiteto med Konvencijo [z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 1972, L 299, str. 32), kakor je bila spremenjena z zaporednimi konvencijami o pristopu novih držav članic k tej konvenciji], Uredbo [Sveta] (ES) št. 44/2001 [z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42)] in to uredbo ter v ta namen predpisati prehodne določbe. To velja tudi za razlago [te] konvencije [...] in uredb, ki so jo nadomestile, s strani Sodišča Evropske unije.“

4 Člen 7, točka 5, te uredbe določa:

„Oseba s stalnim prebivališčem v državi članici je lahko tožena v drugi državi članici:

[...]

(5) če gre za spor, ki izhaja iz poslovanja podružnice, agencije ali druge poslovne enote, pred sodišči v kraju, v katerem se nahaja ta podružnica, predstavništvo ali poslovna enota“.

5 Člen 17 navedene uredbe določa:

„1. V zadevah v zvezi s pogodbami, ki jih sklene oseba – potrošnik – za namen, za katerega se šteje, da je izven njegove poklicne ali pridobitne dejavnosti, se pristojnost določi v skladu s tem oddelkom brez poseganja v člen 6 in točko 5 člena 7:

[...]

(c) v vseh drugih primerih, če je bila pogodba sklenjena z osebo, ki opravlja gospodarsko ali poklicno dejavnost v državi članici, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče, ali če na kakršen koli način usmerja to svojo dejavnost v to državo članico ali v več držav, vključno s to državo članico, pogodba pa spada v okvir te dejavnosti.

2. Če potrošnik sklene pogodbo s stranko, ki nima stalnega prebivališča ali sedeža v eni od držav članic, vendar pa ima v eni od držav članic podružnico, predstavništvo ali drugo poslovno enoto, se v sporih, ki izhajajo iz poslovanja te podružnice, predstavništva ali poslovne enote, šteje, da ima ta stranka stalno prebivališče ali sedež v tej državi članici.

[...]“

6 Člen 18(1) iste uredbe določa:

„Potrošnik lahko začne postopek zoper drugo pogodbeno stranko bodisi pred sodišči države članice, v kateri ima ta stranka stalno prebivališče, ne glede na stalno prebivališče druge stranke, bodisi pred sodišči v kraju, kjer ima potrošnik stalno prebivališče.“

7 Člen 19 Uredbe Bruselj Ia določa:

„Odstopanje od določb tega oddelka je mogoče samo po dogovoru:

1. ki je sklenjen po tem, ko je prišlo do spora, ali
2. ki omogoča potrošniku, da začne postopek pred sodišči, ki niso navedena v tem oddelku, ali
3. ki je sklenjen med potrošnikom in drugo pogodbeno stranko, ki imata oba v času sklenitve pogodbe stalno prebivališče ali običajno prebivališče v isti državi članici, in ki določa pristojnost sodišč te države članice, če ta dogovor ni v nasprotju s pravom zadevne države članice.“

8 Člen 24, točka 1, te uredbe določa:

„Ne glede na stalno prebivališče strank so izključno pristojna naslednja sodišča države članice:

1. v postopkih, predmet katerih so stvarne pravice na nepremičninah ali najem/zakup nepremičnin, sodišča držav članic, v katerih se nahaja nepremičnina.

Vendar pa so v postopkih, predmet katerih je najem/zakup nepremičnine za začasno zasebno uporabo za največ šest zaporednih mesecev, pristojna tudi sodišča držav članic, v katerih ima toženec stalno prebivališče, če je najemnik/zakupnik fizična oseba in da imata najemodajalec/zakupodajalec in najemnik/zakupnik stalno prebivališče v isti državi članici“.

9 Člen 25(1) navedene uredbe določa:

„Če so se stranke, ne glede na njihovo stalno prebivališče, dogovorile, da mora biti za spore, ki so ali ki bodo mogoče nastali v zvezi z določenim pravnim razmerjem, pristojno določeno sodišče ali sodišča določene države članice, je pristojno to sodišče oz. so pristojna sodišča te države članice, razen če je po pravu navedene države članice materialna veljavnost dogovora nična. Ta pristojnost je izključna, razen če se stranke niso dogovorile drugače. [...]“

10 Člen 63 iste uredbe določa:

„1. V tej uredbi ima gospodarska družba ali druga pravna oseba ali združenje fizičnih ali pravnih oseb stalno prebivališče [sedež] v kraju, kjer ima:

- (a) statutarni sedež;
- (b) glavno upravo; ali
- (c) glavno poslovno enoto.

2. V zvezi z Irsko, Ciprom in Združenim kraljestvom ‚statutarni sedež‘ označuje ‚registered office‘ ali, če tega sedeža ni, ‚place of incorporation‘ (kraj inkorporacije, tj. kraj pridobitve pravne osebnosti) ali, če tudi tega kraja ni, kraj, po pravu katerega je prišlo do ustanovitve.

[...]“

Uredba Rim I

11 V uvodnih izjavah 6, 7, 23 in 27 Uredbe Rim I je navedeno:

„(6) Pravilno delovanje notranjega trga zaradi večje predvidljivosti izida pravde, gotovosti o tem, katero pravo se uporablja, ter prostega pretoka sodnih odločb zahteva, da kolizijska pravila držav članic določajo uporabo istega nacionalnega prava ne glede na državo sodišča, kjer je vložena tožba.

(7) Vsebinsko področje uporabe in določbe te uredbe morajo biti skladne z Uredbo [št. 44/2001] in Uredbo (ES) št. 864/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. julija 2007 o pravu, ki se uporablja za nepogodbene obveznosti (Rim II) [(UL 2007, L 199, str. 40)].

[...]

(23) V pogodbah, pri katerih velja ena pogodbeni stranka za šibkejšo, bi morala biti ta šibkejša pogodbeni stranka zaščiteni s kolizijskimi pravili, ki so za varstvo njenih interesov ugodnejša od splošnih pravil.

[...]

(27) Za potrošniške pogodbe bi bilo treba omogočiti različne izjeme od splošnega kolizijskega pravila. V skladu z eno od takih izjem se splošno pravilo ne bi smelo uporabljati za pogodbe, katerih predmet so stvarna pravica na nepremičnini ali najemne pravice na takšni lastnini, razen za pogodbe, katerih predmet je pravica do uporabe nepremičnine na podlagi časovnega zakupa v smislu Direktive 94/47/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. oktobra 1994 o varstvu nakupov v zvezi z nekaterimi vidiki pogodb o nakupu pravice do uporabe nepremičnin na podlagi časovnega zakupa [UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 13, str. 315].“

12 Člen 1 te uredbe, naslovljen „Vsebinsko področje uporabe“, v odstavku 1 določa:

„Ta uredba se uporablja za pogodbeni obligacijski razmerja v civilnih in gospodarskih zadevah v primerih, ko pride do kolizije med zakoni več držav.

Ne uporablja pa se zlasti v davčnih, carinskih ali upravnih zadevah.“

13 Člen 2 navedene uredbe, naslovljen „Univerzalna uporaba“, določa:

„Uporabi se vsako pravo, na katerega napotuje ta uredba, ne glede na to, ali gre za pravo ene od držav članic.“

14 Člen 3 iste uredbe, naslovljen „Svoboda izbire“, določa:

„1. Pogodbo ureja pravo, ki ga izbereta pogodbeni stranki. Izbira mora biti izrecno izražena ali mora jasno izhajati iz pogodbenih določil ali okoliščin primera. Pogodbeni stranki se lahko dogovorita, da se izbrano pravo uporablja za pogodbo v celoti ali le za njen del.

2. Pogodbeni stranki se lahko kadar koli dogovorita, da se za pogodbo uporablja drugo pravo, kot se je prej uporabljalo na podlagi prejšnje izbire v skladu s tem členom ali na podlagi drugih določb te uredbe. Če se pogodbeni stranki po sklenitvi pogodbe dogovorita za spremembo prava, ki naj se

uporablja za pogodbo, to ne posega v formalno veljavnost pogodbe v smislu člena 11 ali v pravice tretjih oseb.

3. Kadar so vsi elementi, pomembni za zadevo, v trenutku izbire prava v državi, katere prava pogodbeni stranki nista izbrali, izbira pogodbenih strank ne posega v uporabo določb prava te države, od katerih ni dovoljeno odstopanje z dogovorom.

4. Kadar so vsi elementi, pomembni za zadevo, v trenutku izbire prava v eni ali več državah članicah, izbira prava tretje države s strani pogodbenih strank ne posega v uporabo določb prava Skupnosti, od katerih ni dovoljeno odstopanje z dogovorom, po potrebi kakor so te določbe prava Skupnosti izvedene v državi članici sodišča, pred katerim poteka postopek.

5. Obstoj in veljavnost dogovora pogodbenih strank o izbiri prava se presoja v skladu z določbami členov 10, 11 in 13.“

15 Člen 4 Uredbe Rim I, naslovljen „Pravo, ki se uporablja, če pogodbeni stranki ne izbereta prava“, določa:

„1. Če pogodbeni stranki nista izbrali prava v skladu s členom 3, se pravo, ki se uporablja za pogodbo, določi brez poseganja v člene 5 do 8, kakor sledi:

[...]

(b) za pogodbo o opravljanju storitev se uporablja pravo države, v kateri ima običajno prebivališče izvajalec storitev;

(c) za pogodbo, katere predmet je stvarna pravica na nepremičnini ali najemna pravica na nepremičnini, se uporablja pravo države, v kateri se nahaja nepremičnina;

(d) ne glede na točko (c) se za najemno pogodbo za nepremičnino, sklenjeno za začasno zasebno uporabo za največ šest zaporednih mesecev, uporablja pravo države, v kateri ima običajno prebivališče najemodajalec, pod pogojem, da je najemojemalec fizična oseba in da ima običajno prebivališče v isti državi;

[...]

2. Če pogodba ni zajeta v odstavku 1 ali če bi lahko elemente pogodbe uvrstili v več kot eno točko od (a) do (h) iz odstavka 1, se za pogodbo uporablja pravo države, v kateri ima običajno prebivališče pogodbeni stranka, ki je dolžna opraviti za posamezno pogodbo značilno izpolnitev.

3. Kadar je iz vseh okoliščin primera razvidno, da je pogodba očitno v tesnejši zvezi z drugo državo kot z državo iz odstavka 1 ali 2, se uporablja pravo te druge države.

4. Če prava, ki se uporablja, ni mogoče določiti v skladu z odstavkoma 1 ali 2, se za pogodbo uporablja pravo države, s katero je ta pogodba najtesneje povezana.“

16 Člen 6 te uredbe določa:

„1. Brez poseganja v člena 5 in 7 se za pogodbo, ki jo fizična oseba sklene za namen, ki ga ni mogoče obravnavati kot poslovno ali poklicno dejavnost te osebe (‚potrošnik‘), z drugo osebo, ki opravlja svojo poslovno ali poklicno dejavnost (‚podjetnik‘), uporablja pravo države, v kateri ima potrošnik običajno prebivališče, pod pogojem, da podjetnik:

(a) izvaja svoje poslovne ali poklicne dejavnosti v državi, v kateri ima potrošnik običajno prebivališče, ali

(b) na kakršen koli način usmerja take dejavnosti v to državo ali več držav, vključno s to državo,

in da pogodba spada v okvir takih dejavnosti.

2. Ne glede na odstavek 1 lahko pogodbeni stranki za pogodbo, ki izpolnjuje pogoje iz odstavka 1, izbereta pravo, ki naj se uporablja v skladu s členom 3. Vendar pa taka izbira potrošnika ne sme prikrajšati za zaščito, ki mu jo zagotavljajo določbe, od katerih ni dovoljeno odstopanje z dogovorom, po pravu, ki bi se uporabljalo v skladu z odstavkom 1, če pogodbeni stranki ne bi izbrali drugega prava.

3. Če pogoji iz točk (a) ali (b) odstavka 1 niso izpolnjeni, se pravo, ki se uporablja za pogodbo med potrošnikom in podjetnikom, določi na podlagi členov 3 in 4.

4. Odstavka 1 in 2 se ne uporabljata:

(a) za pogodbe o opravljanju storitev, če se storitve za potrošnika opravijo izključno zunaj države, v kateri ima potrošnik običajno prebivališče;

[...]

(c) za pogodbe, katerih predmet je stvarna pravica na nepremičnini ali najemna pravica na nepremičnini, razen za pogodbe, katerih predmet je pravica do uporabe nepremičnin na podlagi časovnega zakupa v smislu Direktive [94/47];

[...]“

17 Člen 9 navedene uredbe, naslovljen „Prevladujoče obvezne določbe“, določa:

„1. Prevladujoče obvezne določbe so določbe, katerih upoštevanje je po mnenju države bistvenega pomena za zaščito njenih javnih interesov, kot je na primer njena politična, socialna ali gospodarska ureditev, in sicer do take mere, da se te določbe uporabljajo za vse primere, ki sodijo na njihovo področje uporabe, ne glede na to, katero pravo se sicer uporablja za pogodbo na podlagi te uredbe.

2. Nobena določba te uredbe ne omejuje uporabe prevladujočih obveznih določb prava države sodišča, pred katerim poteka postopek.

3. Prevladujočim obveznim določbam prava države, v kateri morajo biti ali so bile izpolnjene obveznosti, ki izhajajo iz pogodbe, se lahko prizna učinek, kolikor te prevladujoče obvezne

določbe izpolnitev pogodbe opredeljujejo kot nezakonito. Pri odločitvi o učinkovanju teh določb se upošteva njihova narava in namen ter posledice njihove uporabe oziroma neuporabe.“

- 18 Člen 24 iste uredbe, naslovljen „Razmerje do Rimske konvencije“, določa:

„1. Ta uredba v državah članicah nadomesti Rimsko konvencijo, razen v zvezi z ozemlji držav članic, ki sodijo v ozemeljsko področje uporabe te konvencije in za katera se v skladu s členom 299 [ES] ta uredba ne uporablja.

2. V obsegu, v katerem ta uredba nadomesti določbe Rimske konvencije, se vsako sklicevanje na to konvencijo razume kot sklicevanje na to uredbo.“

- 19 Člen 28 Uredbe Rim I, naslovljen „Časovna uporaba“, določa:

„Ta uredba se uporablja za pogodbe, sklenjene od 17. decembra 2009 dalje.“

Direktiva 93/13/EGS

- 20 Člen 3 Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288, in popravek v UL 2019, L 214, str. 25) določa:

„1. Pogodbeni pogoji, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, velja za nepoštenega, če v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank.

2. Pogodbeni pogoji šteje za pogoji, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, če je bil sestavljen vnaprej in potrošnik zato ni mogel vplivati na vsebino določbe, zlasti v okviru vnaprej oblikovane tipske pogodbe.

Dejstvo, da sta se stranki o nekaterih vidikih pogoja ali o posebnem pogoju dogovorili posamično, ne izključuje uporabe tega člena za preostalo pogodbo, če celotna ocena pogodbe pokaže, da gre vendarle za vnaprej oblikovano tipsko pogodbo.

Če prodajalec ali ponudnik trdi, da sta se stranki o tipskem pogoju dogovorili posamično, nosi dokazno breme.

3. Priloga vsebuje okvirni in nedokončani seznam pogojev, ki lahko štejejo za nepoštena.“

Špansko pravo

- 21 Ley 42/1998 sobre derechos de aprovechamiento por turno de bienes inmuebles de uso turístico y normas tributarias (zakon 42/1998 o pravicah do časovnega zakupa nepremičnin za turistične namene in o davčnih ukrepih) z dne 15. decembra 1998 (BOE št. 300 z dne 16. decembra 1998, str. 42076) se uporablja za spor o glavni stvari.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 22 NM, britanski potrošnik s prebivališčem v Združenem kraljestvu, je 6. oktobra 2018 prek podružnice družbe Club La Costa (UK), ki ima sedež v Združenem kraljestvu (v nadaljevanju: Club La Costa), v Španiji sklenil pogodbo o pravici do uporabe turističnih nastanitev na podlagi časovnega zakupa (v nadaljevanju: sporna pogodba), za katero predložitveno sodišče navaja, da njen predmet ni niti stvarna pravica na nepremičnini niti pravica do najema.
- 23 NM je to družbo in druge družbe iz iste skupine, s katerimi je bil prav tako v pogodbenem razmerju, vendar ki niso bile stranke te pogodbe, tožil.
- 24 Vse tožene družbe iz postopka v glavni stvari imajo sedež v Združenem kraljestvu, razen družbe European Resorts & Hotels, ki ima sedež v Španiji. Poleg tega predložitveno sodišče pojasnjuje, da družba Club La Costa svojo poslovno dejavnost ne usmerja samo v Španijo, ampak tudi v druge države, zlasti v Združeno kraljestvo.
- 25 Sporna pogodba vsebuje klavzulo, ki med drugim določa, da ta pogodba spada v izključno pristojnost sodišč Anglije in Walesa in da se uporablja pravo Anglije in Walesa.
- 26 Predložitveno sodišče meni, da je razlaga prava Unije upoštevana za to, da se v okviru spora, o katerem odloča in ki se nanaša na veljavnost ali ničnost te pogodbe, ugotovi, ali so španska sodišča pristojna za odločanje o tem sporu in – če so – katero pravo je treba uporabiti pri presojanju veljavnosti ali ničnosti navedene pogodbe.
- 27 V zvezi s pogodbami, kot je sporna pogodba, pa naj bi španska sodišča imela različne pristope.
- 28 Predložitveno sodišče meni, na eni strani, da izključne pristojnosti iz člena 24, točka 1, Uredbe Bruselj Ia ni mogoče uporabiti, saj posebna sestava predmeta sporne pogodbe izključuje ustanovitev stvarne pravice na nepremičnini ali obstoj najema nepremičnine, na drugi strani pa, da je treba to pogodbo opredeliti kot „pogodb[o], ki [jo] sklene potrošnik“, v smislu člena 17(1) te uredbe. Iz tega sklepa, da je mogoče uporabiti pravilo o pristojnosti iz člena 18(1) navedene uredbe, s katerim je potrošniku dana možnost, da poleg tega, da postopek začne pred sodiščem kraja svojega stalnega prebivališča, začne postopek tudi pred sodišči države članice, v kateri ima stalno prebivališče oziroma sedež „druga pogodbeni stranka“.
- 29 V zvezi s tem v španski sodni praksi prav tako obstajajo različne razlage ne samo glede pojma „druga pogodbeni stranka“, ampak tudi glede določitve kraja njenega stalnega prebivališča oziroma sedeža v skladu s členom 62 Uredbe Bruselj Ia, ki napotuje na notranje pravo sodišča, pred katerim je bil začet postopek, ali – če je „druga pogodbeni stranka“ pravna oseba – v skladu s členom 63 te uredbe, v katerem je sedež opredeljen kot kraj, v katerem je statutarni sedež, glavna uprava ali glavna poslovna enota te osebe. Natančneje, kar zadeva Združeno kraljestvo, „statutarni sedež“ označuje *registered office* ali, če tega sedeža ni, *place of incorporation* (kraj pridobitve pravne osebnosti) ali, če tudi tega kraja ni, kraj, po pravu katerega je prišlo do ustanovitve.
- 30 V skladu s prvo smerjo sodne prakse kljub izbiri pristojnega sodišča, ki jo lahko potrošnik opravi na podlagi člena 18(1) Uredbe Bruselj Ia, temu potrošniku ni mogoče priznati pravice, da razširi to izbiro tako, da vloži tožbo proti osebi, ki ni pogodbeni stranka, pri sodišču, ki mu ustreza. Zato je treba izključiti mednarodno pristojnost španskih sodišč, kadar potrošnik nima stalnega prebivališča v Španiji in kadar imajo vse tožene pravne osebe sedež v Združenem kraljestvu. Enako

velja, kadar imajo nekatere družbe sedež v Španiji, vendar niso stranke zadevne pogodbe ali kadar se ta tožba nanaša na družbe s sedežem v Španiji, ki so sklenile pogodbe, ki so akcesorne glede na pogodbo, katere ničnost se zatrjuje.

- 31 Nasprotno pa se v skladu z drugo smerjo sodne prakse ne upošteva vprašanje, kdo je „druga pogodbeni stranka“ in kako se določi njeno stalno prebivališče oziroma sedež. V skladu s to usmeritvijo sodne prakse člen 63(2) Uredbe Bruselj Ia ustvarja dejansko domnevo, tako da mora „druga pogodbeni stranka“ dokazati, da njena poslovna enota ustreza njenemu statutarnemu sedežu, saj je v nasprotnem primeru – če se ugotovi, da skupina družb, ki ji pripada „druga pogodbeni stranka“, opravlja dejavnosti v Španiji – mednarodna pristojnost španskih sodišč upravičena.
- 32 Po mnenju predložitvenega sodišča pa je taka razlaga v nasprotju ne samo z besedilom člena 18(1) Uredbe Bruselj Ia, ampak tudi s ciljem ali sistematiko te določbe, ki potrošniku sicer omogoča, da ne uporabi splošne pristojnosti sodišč stalnega prebivališča oziroma sedeža tožene stranke, ne omogoča pa mu, da določi stalno prebivališče oziroma sedež toženca tako, da je mogoče pojem stalnega prebivališča tožeče stranke zaobiti, kadar to stalno prebivališče sovпада s stalnim prebivališčem oziroma sedežem tožeče stranke.
- 33 V zvezi s pravom, ki se uporablja, navedeno sodišče opozarja, da v skladu s splošnimi določbami Uredbe Rim I, in sicer členom 3(1) te uredbe, pogodba ureja pravo, ki ga izbereta pogodbeni stranki, ali – če pogodbeni stranki nista izbrali prava – pravo, ki se določi na podlagi različnih meril iz člena 4(1) in (3) te uredbe, po potrebi skupaj s pravom iz tega člena 4(4), ki se sklicuje na pravo države, s katero je ta pogodba najtesneje povezana. Poleg teh splošnih določb navedena uredba vsebuje posebne določbe, med drugim tiste, ki se uporabljajo za potrošniške pogodbe.
- 34 Po mnenju navedenega sodišča člen 6 Uredbe Rim I določa naslednja pravila: stranki lahko izbereta pravo, ki se uporablja za zadevno pogodbo, če zaradi te izbire zadevni potrošnik ni prikrajšan za varstvo, ki mu ga zagotavljajo kogentne določbe prava, ki bi se uporabljalo, če pogodbeni stranki ne bi izbrali prava, to je prava države, v kateri ima potrošnik običajno prebivališče, pod pogojem, da druga pogodbeni stranka izpolnjuje določene pogoje, ki se nanašajo na način opravljanja njenih dejavnosti. V nasprotnem primeru se uporabljajo splošna merila iz členov 3 in 4 te uredbe.
- 35 Isto sodišče meni, da ni mogoče šteti, da je namen pogodbene klavzule, ki določa uporabo prava Anglije in Walesa, zaobiti kakršno koli pravilo o zaščiti ureditve, ki bi se uporabljala, če te klavzule ne bi bilo, saj ta ureditev prav tako spada v to pravo.
- 36 Vendar nekatera nacionalna sodišča menijo, da je taka klavzula o izbiri prava nična, ker gre za vnaprej oblikovano klavzulo v splošnih pogojih, v kateri je navedeno, da jo je naložil podjetnik, ki je klavzulo oblikoval, in ker ne izhaja iz dogovora, ki sta ga stranki svobodno sklenili. Niti določbe člena 3(1) Uredbe Rim I niti sodna praksa Sodišča pa naj ne bi nasprotovale obstoju bolj ali manj standardiziranih klavzul v splošnih pogodbenih pogojih.
- 37 Poleg tega navedena nacionalna sodišča menijo, da se glede na to, da je cilj člena 6(1) Uredbe Rim I varstvo potrošnikov, in ne drugih pogodbenih strank, zadnjenavedene ne morejo sklicevati na uporabo te določbe, če tega ne stori potrošnik, in da bi bilo torej treba uporabiti člen 6(3) te uredbe, ki napotuje na splošna pravila iz členov 3 in 4 navedene uredbe.

- 38 Po mnenju predložitvenega sodišča pa s tako razlago ne bi bila upoštevana sodna praksa Sodišča, na podlagi katere so pravni pojmi, ki so določeni v pravu Unije, avtonomni pojmi, ki jih je treba razlagati v skladu z načeli tega prava.
- 39 V teh okoliščinah je Juzgado de Primera Instancia n° 2 de Fuengirola (prvostopenjsko sodišče št. 2 v Fuengirola, Španija) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

- „1. Ali je treba v primeru potrošniških pogodb, za katere se uporablja člen 18(1) [Uredbe Bruselj Ia], to uredbo razlagati tako, da izraz ‚druga pogodbeni stranka‘, ki se uporabi v tej določbi, zajema izključno tistega, ki je podpisal pogodbo, tako da ta ne more vključevati fizičnih ali pravnih oseb, ki niso osebe, ki so jo dejansko podpisale?
2. Ali je treba, če je treba izraz ‚druga pogodbeni stranka‘ razlagati tako, da zajema le tistega, ki je dejansko podpisal pogodbo, če imata tako potrošnik kot ‚druga pogodbeni stranka‘ sedež zunaj Španije, člen 18(1) [Uredbe Bruselj Ia] razlagati tako, da mednarodne pristojnosti španskih sodišč ni mogoče določiti na podlagi tega, da poslovna skupina, katere del je ‚druga pogodbeni stranka‘, vključuje družbe s sedežem v Španiji, ki niso sodelovale pri podpisu pogodbe ali pa so podpisale druge pogodbe, ki niso pogodba, katere ničnost se predlaga?
3. Ali je treba, če ‚druga pogodbeni stranka‘ iz člena 18(1) [Uredbe Bruselj Ia] dokaže, da ima sedež v Združenem kraljestvu v skladu s členom 63(2), to določbo razlagati tako, da tako določeni sedež omejuje možnost, ki jo je mogoče uveljavljati v skladu s tem členom 18(1)? Poleg tega, ali je treba ta člen [63(2)] razlagati tako, da ne določa samo ‚dejanske domneve‘, niti da ta domneva ne velja, če ‚druga pogodbeni stranka‘ opravlja dejavnosti zunaj kraja svojega sedeža, niti da je dokazno breme na ‚drugi pogodbeni stranki‘, da dokaže obstoj povezave med njenim sedežem, določenim v skladu z [navedenim členom 63(2)], in krajem, kjer opravlja svoje dejavnosti?

V zvezi z [Uredbo Rim I]:

4. Ali je treba v primeru potrošniških pogodb, za katere se uporablja [Uredba Rim I], člen 3 te uredbe razlagati tako, da so klavzule o izbiri prava, vključene v ‚splošne pogoje‘ pogodbe, ki sta jo stranki podpisali, ali vsebovane v ločenem dokumentu, na katerega se pogodba izrecno sklicuje in za katerega se dokaže, da je bil izročen potrošniku, veljavne in jih je mogoče uporabiti?
5. Ali je treba v primeru potrošniških pogodb, za katere se uporablja [Uredba Rim I], člen 6(1) te uredbe razlagati tako, da se lahko na to določbo sklicuje tako potrošnik kot tudi druga pogodbeni stranka?
6. Ali je treba v primeru potrošniških pogodb, za katere se uporablja [Uredba Rim I], člen 6(1) te uredbe razlagati tako, da ima pravo, omenjeno v tej določbi, če so izpolnjeni vsi pogoji, prednost pred pravom, omenjenim v členu 6(3), čeprav bi se to pravo v konkretnem primeru lahko izkazalo za ugodnejše za potrošnika?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo in drugo vprašanje

- 40 Predložitveno sodišče s prvim in drugim vprašanjem, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 18(1) Uredbe Bruselj Ia razlagati tako, da je treba izraz „druga pogodbeni stranka“ iz te določbe razumeti tako, da se nanaša le na fizično ali pravno osebo, ki je stranka zadevne pogodbe, ali pa se nanaša tudi na druge osebe, ki niso stranke te pogodbe, vendar so s to osebo povezane.
- 41 Najprej je treba opozoriti, da se – ker je iz uvodne izjavo 34 Uredbe Bruselj Ia razvidno, da se s to uredbo razveljavlja in nadomešča Uredba št. 44/2001, ki je nadomestila Konvencijo z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, kakor je bila spremenjena z zaporednimi konvencijami o pristopu novih držav članic k tej konvenciji – razlaga, ki jo je Sodišče podalo v zvezi z določbami teh drugih pravnih instrumentov, uporablja tudi za Uredbo Bruselj Ia, kadar je te določbe mogoče opredeliti za „enakovredne“ (sodba z dne 20. maja 2021, CNP, C-913/19, EU:C:2021:399, točka 30 in navedena sodna praksa).
- 42 Opozoriti je treba tudi, da pravila o pristojnosti za potrošniške pogodbe iz členov od 17 do 19 Uredbe Bruselj Ia potrošniku omogočajo, da tožbo vloži bodisi pri sodišču kraja, kjer ima stalno prebivališče, bodisi pri sodiščih države članice, v kateri ima druga pogodbeni stranka stalno prebivališče oziroma sedež (glej v tem smislu sodbo z dne 26. marca 2020, Primera Air Scandinavia, C-215/18, EU:C:2020:235, točka 54).
- 43 Namen teh pravil je zagotoviti primerno varstvo potrošniku kot pogodbeni stranki, ki velja za gospodarsko šibkejšo in pravno manj izkušeno od svojega sopogodbjenika, ki je podjetnik, da potrošnik ne bi bil odvrnjen od uvedbe sodnega postopka, ker bi moral vložiti tožbo pri sodiščih države, na ozemlju katere ima njegov sopogodbjenik stalno prebivališče oziroma sedež (glej v tem smislu sodbo z dne 20. januarja 2005, Gruber, C-464/01, EU:C:2005:32, točka 34 in navedena sodna praksa).
- 44 V zvezi s tem člen 17 Uredbe Bruselj Ia uporabo navedenih pravil pogojuje s tem, da je potrošnik pogodbo sklenil za namen, za katerega se šteje, da je izven njegove poklicne ali pridobitne dejavnosti, z osebo, ki opravlja gospodarsko ali poklicno dejavnost v državi članici, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče, ali ki na kakršen koli način usmerja to dejavnost v to državo članico ali v več držav, vključno s to državo članico, in da ta pogodba spada v okvir teh dejavnosti.
- 45 Ker ista pravila pomenijo odstopanje tako od splošnega pravila o pristojnosti iz člena 4(1) te uredbe, ki podeljuje pristojnost sodiščem države članice, v kateri ima tožena stranka stalno prebivališče oziroma sedež, kot tudi od pravila o posebni pristojnosti v zadevah v zvezi s pogodbenimi razmerji iz člena 7(1) navedene uredbe, jih je treba nujno razlagati ozko, in sicer ne zunaj primerov, ki so v teh pravilih izrecno navedeni (glej v tem smislu sodbi z dne 8. maja 2019, Kerr, C-25/18, EU:C:2019:376, točka 22, in z dne 26. marca 2020, Primera Air Scandinavia, C-215/18, EU:C:2020:235, točka 55 in navedena sodna praksa).
- 46 Poleg tega je treba pojme iz Uredbe Bruselj Ia, zlasti tiste iz člena 18(1) te uredbe, razlagati samostojno, pri tem pa se je treba opreti predvsem na sistematiko in cilje navedene uredbe, da se zagotovi njena enotna uporaba v vseh državah članicah (sodba z dne 28. januarja 2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, točka 22).

- 47 V obravnavani zadevi se vprašanje predložitvenega sodišča nanaša na to, ali je mogoče šteti, da so pogoji, navedeni v točki 44 te sodbe, izpolnjeni v zvezi z osebo, ki je, čeprav ni stranka pogodbe, ki jo je sklenil zadevni potrošnik, z njim kako drugače povezana.
- 48 V zvezi s tem je za uporabo pravil o pristojnosti za potrošniške pogodbe iz členov od 17 do 19 Uredbe Bruselj Ia odločilno, da so stranke v sporu tudi stranke zadevne pogodbe (glej v tem smislu sodbo z dne 26. marca 2020, Primera Air Scandinavia, C-215/18, EU:C:2020:235, točka 58).
- 49 Ti členi od 17 do 19 se izrecno sklicujejo na „pogodbo, ki jo sklene [...] potrošnik“, na „stranko, s katero potrošnik sklene pogodbo“, na „drugo stranko pogodbe“, ki jo sklene potrošnik, oziroma na dogovore o izbiri sodišča, sklenjene „med potrošnikom in drugo pogodbeno stranko“ (glej v tem smislu sodbo z dne 26. marca 2020, Primera Air Scandinavia, C-215/18, EU:C:2020:235, točka 59).
- 50 Ta sklicevanja govorijo v prid razlagi, da je lahko za uporabo navedenih členov od 17 do 19 potrošnikova tožba vložena zgolj zoper njegovega sopogodbenika (glej v tem smislu sodbo z dne 26. marca 2020, Primera Air Scandinavia, C-215/18, EU:C:2020:235, točka 60).
- 51 Tako je Sodišče razsodilo, da se pravila o pristojnosti, ki so za področje potrošniških pogodb določena v členu 18(1) Uredbe Bruselj Ia, v skladu z besedilom te določbe uporabljajo zgolj za tožbo, ki jo je potrošnik vložil zoper drugo pogodbeno stranko, kar nujno pomeni, da je potrošnik z zadevnim podjetnikom sklenil pogodbo (glej v tem smislu sodbo z dne 26. marca 2020, Primera Air Scandinavia, C-215/18, EU:C:2020:235, točka 61).
- 52 Razlaga, v skladu s katero se pravila o pristojnosti za potrošniške pogodbe, določena v členih od 17 do 19 Uredbe Bruselj Ia, prav tako uporabljajo v primeru, v katerem ni pogodbe med potrošnikom in podjetnikom, ne bi bila v skladu s ciljem, navedenim v uvodni izjavi 15 te uredbe, ki je zagotoviti visoko stopnjo predvidljivosti pri podeljevanju pristojnosti (glej v tem smislu sodbo z dne 26. marca 2020, Primera Air Scandinavia, C-215/18, EU:C:2020:235, točka 62).
- 53 Možnost potrošnika, da podjetnika toži pred sodiščem, na območju katerega ima ta potrošnik stalno prebivališče, je namreč izravnana z zahtevo po sklenitvi pogodbe med njima, iz katere izhaja navedena predvidljivost za toženo stranko (glej v tem smislu sodbo z dne 26. marca 2020, Primera Air Scandinavia, C-215/18, EU:C:2020:235, točka 63).
- 54 Poleg tega, čeprav je Sodišče že razsodilo, da je treba pojem „druga pogodbeni stranka“ iz člena 18(1) Uredbe Bruselj Ia razlagati tako, da označuje tudi pogodbeno stranko subjekta, s katerim je potrošnik sklenil to pogodbo in ki ima sedež na ozemlju države članice stalnega prebivališča tega potrošnika (sodba z dne 14. novembra 2013, Maletic, C-478/12, EU:C:2013:735, točka 32), pa je ta razlaga temeljila na posebnih okoliščinah, v katerih je bil potrošnik najprej v nerazdružljivem pogodbenem razmerju z dvema sopogodbenikoma (sodba z dne 26. marca 2020, Primera Air Scandinavia, C-215/18, EU:C:2020:235, točka 64 in navedena sodna praksa).
- 55 V obravnavani zadevi je iz predložitvene odločbe razvidno, da je bila sporna pogodba, katere ničnost predlaga tožeča stranka v postopku v glavni stvari, sklenjena z eno samo družbo, in sicer z družbo Club La Costa, pri čemer so druge tožene družbe v postopku v glavni stvari stranke drugih pogodb, sklenjenih s to tožečo stranko, tako da ne morejo biti zajete s pojmom „druga pogodbeni stranka“ v smislu člena 18(1) Uredbe Bruselj Ia.

- 56 Glede vprašanja predložitvenega sodišča v zvezi z vplivom dejstva, da „druga pogodbeni stranka“ pripada skupini družb, na obstoj sodne pristojnosti na podlagi določb Uredbe Bruselj Ia, ki se nanašajo na pristojnost za potrošniške pogodbe, je treba navesti, da razen člena 17(2) te uredbe, ki določa alternativno navezno okoliščino, kadar stranka, s katero potrošnik sklene pogodbo, nima stalnega prebivališča ali sedeža v eni od držav članic, vendar pa ima v eni od držav članic podružnico, predstavništvo ali drugo poslovno enoto, členi od 17 do 19 navedene uredbe ne vsebujejo nobenega elementa, na podlagi katerega bi bilo mogoče šteti, da obstaja navezna okoliščina, ki temelji na pripadnosti skupini družb.
- 57 Poleg tega bi bila razlaga navedenih členov od 17 do 19, na podlagi katere bi bilo mogoče upoštevati pripadnost stranke, s katero je potrošnik sklenil pogodbo, skupini družb tako, da bi se temu potrošniku omogočilo, da vloži tožbo pri sodiščih države članice, na ozemlju katere ima sedež vsaka družba, ki pripada tej skupini, očitno v nasprotju s cilji predvidljivosti pravil o pristojnosti iz Uredbe Bruselj Ia in bi bila zato nezdružljiva z načelom pravne varnosti.
- 58 Glede na vse zgornje preudarke je treba na prvo in drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 18(1) Uredbe Bruselj Ia razlagati tako, da je treba izraz „druga pogodbeni stranka“ iz te določbe razumeti tako, da se nanaša le na fizično ali pravno osebo, ki je stranka zadevne pogodbe, in ne na druge osebe, ki niso stranke te pogodbe, tudi če so s to osebo povezane.

Tretje vprašanje

- 59 Predložitveno sodišče s tretjim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 63(1) in (2) Uredbe Bruselj Ia razlagati tako, da določitev stalnega prebivališča oziroma sedeža „druge pogodbene stranke“ v smislu člena 18(1) te uredbe v skladu s to določbo omejuje izbiro, ki jo lahko potrošnik opravi na podlagi tega člena 18(1). Poleg tega se sprašuje o dokaznem bremenu za namene določitve tega stalnega prebivališča oziroma sedeža.
- 60 Najprej je treba poudariti, da se za razliko od stalnega prebivališča fizičnih oseb, v zvezi s katerim je v členu 62 Uredbe Bruselj Ia izrecno navedeno, da ga je treba določiti glede na nacionalno pravo sodišča, pred katerim poteka postopek, sedež družb in pravnih oseb – če takega pojasnila ni – določi v skladu z avtonomno razlago prava Unije.
- 61 Iz uvodne izjave 15 te uredbe je namreč razvidno, da je treba za to, da bi postala skupna pravila preglednejša in da ne bi prišlo do kolizije pristojnosti, sedež pravne osebe opredeliti kot avtonomen koncept.
- 62 Tako člen 63(1), od (a) do (c), navedene uredbe določa tri merila, na podlagi katerih je mogoče določiti sedež družb in pravnih oseb, to je kraj, kjer imajo statutarni sedež, glavno upravo ali glavno poslovno enoto.
- 63 Ker ta člen 63 ne določa nobene hierarhije med temi tremi merili, mora potrošnik izbrati eno od njih za določitev pristojnega sodišča v skladu s členom 18(1) Uredbe Bruselj Ia.
- 64 Zaradi cilja, ki se uresničuje s pravili o pristojnosti za potrošniške pogodbe, določenimi s to uredbo, kot je naveden v točki 43 te sodbe, in sicer zagotoviti primerno varstvo potrošniku kot pogodbeni stranki, ki velja za gospodarsko šibkejšo in pravno manj izkušeno, določitev kraja sedeža družb in pravnih oseb na podlagi člena 63 navedene uredbe ni mogoče šteti za omejitev izbire, ki jo ima potrošnik med dvema ponujenima pristojnima sodiščema v skladu s členom 18(1) iste uredbe.

- 65 Poleg tega, kar zadeva pojem „statutarni sedež“ iz člena 63(1)(a) Uredbe Bruselj Ia, so v odstavku 2 tega člena navedena pojasnila v zvezi s tem pojmom, in sicer, da v zvezi z Irsko, Ciprom in Združenim kraljestvom „statutarni sedež“ označuje „*registered office*“ ali, če tega sedeža ni, „*place of incorporation*“ (kraj pridobitve pravne osebnosti) ali, če tudi tega kraja ni, kraj, po pravu katerega je prišlo do ustanovitve.
- 66 Glede na to, da naj bi bila v členu 63 Uredbe Bruselj Ia določena avtonomna opredelitev kraja sedeža družb in pravnih oseb, da bi postala skupna pravila preglednejša in da bi se zagotovila njihova enotna uporaba v vseh državah članicah, prav tako ni mogoče sprejeti, da so pojasnila iz tega člena 63(2) zgolj dejanske domneve, ki jih je mogoče ovreči z nasprotnim dokazom, sicer bi bil ogrožen cilj predvidljivosti pravil o pristojnosti, ki so določena s to uredbo.
- 67 Glede na navedeno je treba na tretje vprašanje odgovoriti, da je treba člen 63(1) in (2) Uredbe Bruselj Ia razlagati tako, da določitev stalnega prebivališča oziroma sedeža „druge pogodbene stranke“ v smislu člena 18(1) te uredbe v skladu s to določbo ne pomeni omejitve izbire, ki jo lahko potrošnik opravi na podlagi tega člena 18(1). V zvezi s tem pojasnila iz tega člena 63(2), ki se nanašajo na pojem „statutarni sedež“, pomenijo avtonomne opredelitve.

Četrto vprašanje

- 68 Predložitveno sodišče s četrтим vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 3 Uredbe Rim I razlagati tako, da nasprotuje temu, da je klavzula o izbiri prava navedena v splošnih pogojih pogodbe ali v ločenem dokumentu, na katerega ta pogodba napotuje in ki je bil izročen potrošniku.
- 69 V zvezi s tem je treba spomniti, da Uredba Rim I v poglavju II določa enotna pravila, v katerih je določeno načelo, v skladu s katerim je prednost dana volji pogodbenih strank.
- 70 V zvezi s tem v skladu s splošnim pravilom iz člena 3 Uredbe Rim I pogodbo ureja pravo, ki ga izbereta pogodbeni stranki. Vendar odstavek 1 tega člena zahteva, da mora biti ta izbira izrecno izražena ali da mora jasno izhajati iz pogodbenih določil ali okoliščin primera.
- 71 Kar zadeva klavzule o izbiri prava, je treba navesti, da potrošnik uživa posebno varstvo, ki je vzpostavljeno z Direktivo 93/13 in temelji na preudarku, da je potrošnik v razmerju do podjetnika v podrejenem položaju tako glede pogajalske moči kot tudi ravni obveščenosti, zaradi česar sprejme pogoje, ki jih je predhodno sestavil podjetnik, ne da bi lahko vplival na njihovo vsebino (glej v tem smislu sodbo z dne 23. aprila 2015, Van Hove, C-96/14, EU:C:2015:262, točka 26 in navedena sodna praksa).
- 72 V tem okviru je Sodišče že razsodilo, da je klavzula o izbiri prava iz splošnih pogojev poslovanja podjetnika, o kateri se stranki nista dogovorili posamično in v skladu s katero se za zadevno pogodbo uporablja pravo države članice sedeža zadevnega podjetnika, nepoštena v smislu člena 3(1) Direktive 93/13, kadar zadevnega potrošnika zavaja, tako da pri njem ustvari vtis, da se za to pogodbo uporablja samo pravo navedene države članice, ne da bi bil potrošnik seznanjen s tem, da je na podlagi člena 6(2) Uredbe Rim I upravičen tudi do varstva, ki mu je zagotovljeno s kogentnimi določbami prava, ki bi se uporabljalo, če te klavzule ne bi bilo (glej v tem smislu sodbo z dne 28. julija 2016, Verein für Konsumenteninformation, C-191/15, EU:C:2016:612, točka 71), in sicer z določbami prava države, v kateri ima običajno prebivališče.

- 73 V zvezi s tem člen 6(2) Uredbe Rim I namreč določa, da lahko pogodbeni stranki v pogodbi, ki jo potrošnik sklene s podjetnikom, izbereta pravo, ki se uporablja za to pogodbo, pri čemer pa je natančneje določeno, da taka izbira potrošnika ne sme prikrajšati za zaščito, ki mu jo zagotavljajo določbe, od katerih ni dovoljeno odstopanje z dogovorom, po pravu, ki bi se – če pogodbeni stranki ne bi izbrali prava – uporabljalo v skladu s členom 6(1) te uredbe, ki določa, da se za tako pogodbo uporablja pravo države, v kateri ima potrošnik običajno prebivališče (glej v tem smislu sodbo z dne 10. februarja 2022, *ShareWood Switzerland*, C-595/20, EU:C:2022:86, točki 15 in 16).
- 74 Zato je klavzula o izbiri prava, o kateri se stranki nista dogovorili posamično, veljavna le, če zadevnega potrošnika ne zavaja, tako da pri njem ustvari vtis, da se za zadevno pogodbo uporablja samo to pravo, ne da bi bil potrošnik seznanjen s tem, da je na podlagi člena 6(2) Uredbe Rim I upravičen tudi do varstva, ki mu je zagotovljeno s kogentnimi določbami prava, ki bi se uporabljalo, če te klavzule ne bi bilo, in sicer z določbami prava države, v kateri ima običajno prebivališče.
- 75 V obravnavani zadevi je iz spisa, predloženega Sodišču, razvidno, da sporna pogodba z vnaprej oblikovano klavzulo določa, da se uporablja pravo Anglije in Walesa, kar torej – tako se zdi – sovпада s pravom države, v kateri ima tožeča stranka iz postopka v glavni stvari običajno prebivališče, ki je tudi pravo Anglije in Walesa.
- 76 Glede na navedeno je treba na četrto vprašanje odgovoriti, da je treba člen 3 Uredbe Rim I razlagati tako, da ne nasprotuje klavzuli o izbiri prava, navedeni v splošnih pogojih pogodbe ali v ločenem dokumentu, na katerega ta pogodba napotuje in ki je bil izročen potrošniku, in sicer pod pogojem, da je potrošnik s to klavzulo obveščen o tem, da je na podlagi člena 6(2) te uredbe vsekakor upravičen do varstva, ki mu ga zagotavljajo kogentne določbe prava države, v kateri ima običajno prebivališče.

Peto in šesto vprašanje

- 77 Predložitveno sodišče s petim in šestim vprašanjem, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 6(1) Uredbe Rim I razlagati tako, da se v primeru, da bi bila klavzula o izbiri prava, ki se uporablja za potrošniško pogodbo, razglašena za neveljavno, na eni strani, obe stranki te pogodbe, vključno s podjetnikom, lahko sklicujeta na to določbo za določitev prava, ki se uporablja za navedeno pogodbo, in na drugi strani, da se tako določeno pravo uporabi, tudi če je pravo iz tega člena 6(3), in sicer pravo, ki se v skladu s členoma 3 in 4 te uredbe uporablja za isto pogodbo, lahko ugodnejše za potrošnika.
- 78 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da člen 6 Uredbe Rim I ni le specifičen, temveč tudi izčrpen, tako da kolizijskih pravil iz tega člena ni mogoče spremeniti ali dopolniti z drugimi kolizijskimi pravili iz te uredbe, razen če posebna določba iz navedenega člena izrecno napotuje nanje (glej po analogiji sodbo z dne 20. oktobra 2022, *ROI Land Investments*, C-604/20, EU:C:2022:807, točki 40 in 41).
- 79 Kot je razvidno iz uvodne izjave 23 Uredbe Rim I, bi morala biti pogodbeni stranka, ki velja za šibkejšo, zaščiten s kolizijskimi pravili, ki so za varstvo njenih interesov ugodnejša od splošnih pravil.
- 80 Poleg tega in glede na to, da naj bi pravila iz člena 6 te uredbe ščitila potrošnika, vprašanje, katera od obeh strank zadevne pogodbe se nanje sklicuje, ni upoštevno, tako da se na ta pravila lahko sklicuje tudi podjetnik.

- 81 Tako člen 6(1) Uredbe Rim I določa, da se za pogodbo, ki jo potrošnik sklene s podjetnikom, uporablja pravo države, v kateri ima potrošnik običajno prebivališče, če so izpolnjeni pogoji iz te določbe.
- 82 Poleg tega člen 6(2) Uredbe Rim I izrecno določa, da lahko pogodbeni stranki v skladu s členom 3 te uredbe izbereta pravo, ki se uporablja za tako pogodbo, pod pogojem, da ta izbira potrošnika ne prikrajša za zaščito, ki mu jo zagotavljajo določbe, od katerih ni dovoljeno odstopanje z dogovorom, po pravu, ki bi se uporabljalo v skladu s členom 6(1) navedene uredbe, če pogodbeni stranki ne bi izbrali drugega prava.
- 83 Le če zadevna pogodba ne izpolnjuje pogojev iz člena 6(1)(a) ali (b) Uredbe Rim I, člen 6(3) te uredbe določa, da se pravo, ki se uporablja za to pogodbo, določi na podlagi členov 3 in 4 navedene uredbe, v tem primeru pa lahko sodišče, pred katerim je bil začet postopek, to pravo med drugim določi ob upoštevanju države, s katero je navedena pogodba najtesneje povezana.
- 84 Iz tega izhaja, da je treba – kadar potrošniška pogodba izpolnjuje te pogoje in stranki nista veljavno izbrali prava, ki se uporablja za to pogodbo – to pravo določiti v skladu s členom 6(1) Uredbe Rim I.
- 85 Zaradi posebne in izčrpne narave pravil za določitev prava, ki se uporablja, ki so določena v tem členu 6, ni mogoče uporabiti nobenega drugega prava, čeprav bi bilo to drugo pravo, določeno zlasti na podlagi naveznih okoliščin iz člena 4 te uredbe, za potrošnika ugodnejše.
- 86 Nasprotna razlaga, na podlagi katere bi bilo za določitev prava, ki se uporablja za potrošniško pogodbo, mogoče odstopiti od kolizijskih pravil iz Uredbe Rim I, ker bi bilo drugo pravo za potrošnika ugodnejše, bi nujno resno ogrozila splošno zahtevo po predvidljivosti prava, ki se uporablja, in s tem načelo pravne varnosti v pogodbenih razmerjih s potrošniki (glej po analogiji sodbo z dne 12. septembra 2013, Schlecker, C-64/12, EU:C:2013:551, točka 35).
- 87 Zakonodajalec Unije je namreč s tem, da je določil, da se uporabi pravo države, v kateri ima potrošnik običajno prebivališče, menil, da to pravo potrošniku zagotavlja primerno varstvo, čeprav ta določitev ne sme nujno voditi do tega, da bo v vseh primerih uporabljeno pravo, ki je za potrošnika najugodnejše (glej po analogiji sodbo z dne 12. septembra 2013, Schlecker, C-64/12, EU:C:2013:551, točka 34).
- 88 Ob upoštevanju navedenega je treba na peto in šesto vprašanje odgovoriti, da je treba člen 6(1) Uredbe Rim I razlagati tako, da kadar potrošniška pogodba izpolnjuje pogoje iz te določbe in pravo, ki se uporablja za to pogodbo, ni bilo veljavno izbrano, je treba to pravo določiti v skladu z navedeno določbo, na katero se lahko sklicujeta obe stranki navedene pogodbe, vključno s podjetnikom, in to ne glede na okoliščino, da je lahko pravo, ki se uporablja za isto pogodbo v skladu s členoma 3 in 4 te uredbe, za potrošnika ugodnejše.

Stroški

- 89 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (sedmi senat) razsodilo:

1. Člen 18(1) Uredbe (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah

je treba razlagati tako, da

je treba izraz „druga pogodbeni stranka“ iz te določbe razumeti tako, da se nanaša le na fizično ali pravno osebo, ki je stranka zadevne pogodbe, in ne na druge osebe, ki niso stranke te pogodbe, tudi če so s to osebo povezane.

2. Člen 63(1) in (2) Uredbe št. 1215/2012

je treba razlagati tako, da

določitev stalnega prebivališča oziroma sedeža „druge pogodbene stranke“ v smislu člena 18(1) te uredbe v skladu s to določbo ne pomeni omejitve izbire, ki jo lahko potrošnik opravi na podlagi tega člena 18(1). V zvezi s tem pojasnila iz tega člena 63(2), ki se nanašajo na pojem „statutarni sedež“, pomenijo avtonomne opredelitve.

3. Člen 3 Uredbe (ES) št. 593/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. junija 2008 o pravu, ki se uporablja za pogodbeni obilgacijska razmerja (Rim I)

je treba razlagati tako, da

ne nasprotuje klavzuli o izbiri prava, navedeni v splošnih pogojih pogodbe ali v ločenem dokumentu, na katerega ta pogodba napotuje in ki je bil izročen potrošniku, in sicer pod pogojem, da je potrošnik s to klavzulo obveščen o tem, da je na podlagi člena 6(2) te uredbe vsekakor upravičen do varstva, ki mu ga zagotavljajo kogentne določbe prava države, v kateri ima običajno prebivališče.

4. Člen 6(1) Uredbe št. 593/2008

je treba razlagati tako, da

kadar potrošniška pogodba izpolnjuje pogoje iz te določbe in pravo, ki se uporablja za to pogodbo, ni bilo veljavno izbrano, je treba to pravo določiti v skladu z navedeno določbo, na katero se lahko sklicujeta obe stranki navedene pogodbe, vključno s podjetnikom, in to ne glede na okoliščino, da je lahko pravo, ki se uporablja za isto pogodbo v skladu s členoma 3 in 4 te uredbe, za potrošnika ugodnejše.

Podpisi